

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

75. An condemnatus, si obuiam habeat Cardinalem, sit liberandus? Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis casu, & non data opera in reum incidit, cui sine iuramento in hac re credendum sit. Ex ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

licet non probet concludenter, multum illi tribuitur, vt dictum est in *Rota die 26. Iun. 1600. coram eodem Coccino decis. 4. num. 3.*

RESOL. LXXI.

A quo lites, & cause inter Cardinales vertentes sint decidenda? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 23.

§. 1. **R**espondeo per Summum Pontificem tantum, priuatiuè quo ad alios, appellatione remota ex *Bulla Pauli IV. sub die 9. Ian. an. 1556.* & ita obseruat *Barbosa de iure Eccles. lib. 1. cap. 4. nu. 79.* cui ego addo *Lothertium de benef. tom. 1. lib. 1. quæst. 8. num. 48.*

RESOL. LXXII.

An familiares Cardinalium in eorum causis sint testes idonei? Idem dicendum est de familiaribus Episcoporum? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 56.

§. 1. **V**idetur negatiuè respondendum quia testes à iure repelluntur, ex multis capitibus, & inter illa, vt notat *Lessius lib. 2. c. 30. dub. 5. n. 38.* quando testis est domesticus ipsius producentis.

2. Sed ab hac doctrina excipiuntur Cardinales, & ideo *Albanus de Cardinal. q. 42. prinil. 11.* sic ait. Iure optimo dicendum est Cardinalium familiares, qui ob dominorum dignitatem, ac de ipsis præsumptam integritatem boni & honesti interpretatione iuris estimantur ad perhibendum pro suis dominis testimonium non prohiberi, licet regulariter id vetitum sit. Ita ille, & reuera, si *Felinus in c. in litteris. n. 7. de testib.* hanc opinionem tenet quoad familiares Episcoporum, quanto magis hoc dicendum est de familiaribus Dominorum Cardinalium?

RESOL. LXXIII.

An in pari causa sententia sit deferenda in fauorem Cardinalium? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 78.

§. 1. **A**firmatiuè respondeo cum *Cuccho in inst. Canon lib. 2. tit. 4. num. 104.* vbi sic ait. Vbi partium iura sunt ambigua, nec satis liquet pro quo ferenda sit sententia, in pari causa pro Cardinale potius sententia ferenda est. Ita ille, qui citat *Romecium, & Manfredum.*

RESOL. LXXIV.

Quot testes requirantur ad damnandum Cardinalem de crimine?

Et quot testes, &c. quando Cardinalis est Episcopus, & quot quando sum Presbyteri, & quot, quando sunt Diaconi?

Et an Cardinales possint convinci, aut damnari de delictis commissis ante Cardinalatum?

Et an Papa in puniendo, & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt simul cognoscat, & indicet? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 24.

§. 1. **R**espondeo ex *text. cap. Prasul. 2. quæst. 4.* quod Cardinales non possunt damnari nisi fuerint conuicti per 72. testes, si sunt Episcopi, & per 64.

si sint Presbyteri, ac tandem per 27. si fuerint Diaconi. Ita *Loricichius in Thef. Theolog. ver. Cardinalis. §. 10.* *Manfredus de Cardinal. def. 142.* *Sebast. Casar relect. de Eccles. Hierarch. part. 1. disputat. 2. §. 5. num. 2.* *Iulius Clarus in practica crimin. quæst. 66. num. 5.* & *Zechius de Republ. Eccles. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuileg. 10.* licet obseruent hodie hoc non esse in praxi, quando Papa procedit contra Cardinales, quod etiam notauit *Borellus in summa omnium decisionum tom. 2. tit. 5. num. 78.* & *Antonius Scappa de iure non scripto lib. 1. quæst. 10. num. 14.* Sed quidquid sit de tali obseruantia, notandum est quod *Zechius vbi supra, Manfredus de Cardin. decis. 181.* & *Barbatia de Cardin. quæst. 11. n. 2. & 10.* asserunt Cardinales gaude re dicto priuilegio c. prasul. neque convinci, aut damnari de delictis commissis ante Cardinalatum, licet contrarium videatur asserere *Laudensis de Cardinal. q. 72.* Sed an Papa in puniendo & damnando Cardinali teneatur adhibere Collegium, vt simul cognoscat & iudicet, respondet negatiuè *Iulius Clarus in praxi criminali. q. 35. n. 11.*

RESOL. LXXIV.

An condemnatus, si obuiam habeat Cardinalem sit liberandus?

Et docetur hoc procedere, quando Cardinalis casu, & non data opera in reum incidit, cui sine iuramento in hac re credendum sit? Ex part. 5. tractat. 2. Resolut. 29.

§. 1. **N**egatiuè respondet *Corfettus in suis singul. verb. Cardinalis, Barbatia tr. de Cardin. q. 9. n. 1. & seq. & Farinacius in frag. crimin. part. 1. n. 631.* vbi, quod valde miror, mordicus contendit hoc priuilegium Cardinales minime habere, sed ipsos ex consuetudine hoc habere priuilegium, vt si obuij facti sint condemnato, possint cum à morte liberari, tradit *Baldus in l. adductos C. de appellat. & communiter Iuriconsulti, quod asserit Iul. Clarus in pract. crim. lib. 5. fin. q. 98. n. 5.* Licet ipse, si casus contingeret, sit in sententia, vt posset pœnamortis mitigari, & reus ad tritemes transmitti, & hoc nisi crimen, pro quo ille fuisset condemnatus, esset de atrocissimis, vt crimen falsi, læsæ Maiestatis diuinæ, & humanæ, proditionis patriæ, & huiusmodi. Quod etiam docet *Decianus tom. 2. lib. 7. c. 37. n. 27.* & *Villadiego tract. de Cardin. q. 13. n. 64.* *Loricichius in Thef. ver. Cardinales. §. 7.* *Cuccho de institut. can. lib. 2. tit. 4. num. 85.* *Lancellotti in Templo ind. lib. 2. c. 2. de Cardin. §. 3. n. 30.* *Zechius de Republ. Christiana tit. 3. de Cardin. num. 9. priuileg. 7.* & *Farinacius loco cit. Si, ait ipse, opinio esset tenenda in fauorem Cardinalium, quam omnino tenendam esse puto cum Doctoribus, quos citat & sequitur *Barbosa de iure Eccles. lib. 1. c. 4. num. 61.* quibus ego addo *Anastasium Germonium de sacra imm. lib. 3. c. 6. n. 52.* qui hanc sententiam tenet, quando Cardinalis casu, non data opera, in reum incidit, cui sine iuramento in hac re credendum esse doct. Non est igitur audiendus *Farinacius*, apud quem minime esse debent deterioris conditionis *S. R. E. Cardinales*, quam olim apud Romanos fuerint *Flamines Diales, & Virgines Vestales*, quarum auctoritas tanta fuit quòd si aliquis ad verberandum traheretur, & supplex ad Flaminem procumberet, eo die verberari piaculum esset, auctore *Gellio lib. 10. c. 15.* vel si ad capitale supplicium aliquis duceretur, & casu transisset aliqua *Virgo Vestalis*, is necari non posset. Et ita hanc sententiam docet *Danza in pugna Doctorum, de qualitat. officialium, cap. 1. num. 16.* Et ego absolute teneo*

teneo in fauorem dominorum Cardinalium, atque illam præter Doctores citatos tenet etiam Albanus de Cardinalibus, *quest. 47.* in casu contingenti omnino videndus, qui respondet ad argumenta quæ pro contraria sententia docet Corsetus *vbi supra.* Nec desinam hic apponere exemplum Cardinalis Ximenij Archiep. Toletani, qui, teste Gomezio de rebus gestis Ximenij lib. 3. & Rousellio in *histor. Pontif. iur. lib. 2. cap. 10. num. 18.* cum audiret strepitum trahentium quemdam ad furcas, iussit illum exolui, id permissi suæ dignitati asserens.

RESOL. LXXVI.

An si quis eiciat Cardinales à terris, in quibus nati sunt, aut domicilium habent, incurrant excommunicationem Bulla Cæna, si non exercent Legationem aliquam?

Et quid si solis verbis comminatoriis, quis eiciat prædictos Cardinales si ob minas actus relinquunt loca?

Idem dicendum est in prædictis casibus de iussa exequentibus, quia huiusmodi censentur vna persona cum mandante.

Et an idem dicendum sit de Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Legatis Sedis Apostolicae, & Nunciis? Ex part. 5. tract. 2. Ref. 82.

§. 1. Negatiuam sententiam docet ex Vgolino Duardus in *Bulla Cæn. lib. 2. can. 11. q. 6. n. 6.* vbi sic ait. Ad contrahendam prædictam excommunicationem oportet, vt dicti Antistites eiciantur à prædictis locis, dummodo sua sint, id est, in eis iurisdictionem habeant ratione suarum dignitatum, siue iurisdictione spiritualis sit, siue temporalis. Nam quamuis nomen illud suum sit æquiuocum, vt habetur ex Bart. *l. cum in testamento, ff. de aur. & argent. leg. & l. ason in l. pecunia n. 2. ff. si cer. per.* atque aded aliquando significet dominium & proprietatem vt in *l. 2. ff. de relig. & sumpt. funer.* aliquando id, quod de facto tenetur, vt ait Bart. *in rub. E. de verb. sign. n. 5.* & aliquando id, quod sub cura & administratione habetur, vt per gloss. *in c. 2. ver. rebus suis.* vbi etiam Felin. *de iur. iur.* nihilominus hoc loco per ly suis, significatur dioceses, territoria, & tetra, seu dominia, in quibus Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi Apostolicæ Sedis Legati, & Nuncijs iurisdictionem ratione suarum dignitatum obtinent, siue iurisdictione sit temporalis, siue spiritualis simul, qualis est quam habet Episcopus Imolensis Bagnariæ, siue spiritualis tantum, vt Episcopi in suis Diocesis, quas habent in locis aliorum Principum, & legati ac Nuncijs in suis locis. Vbi eorum munera obeunt. Archiepiscopi & Patriarchæ in suis Provinciis, & Cardinales in suis Ecclesijs titularibus, quoniam hoc priuilegium ob eas dignitates ipsis concessum est. Ita Duardus, cui adde Soufas in *Bulla, c. 12. ante disputat. 60. numer. 3.* Coriolanum in *Bulla Cæn. excommunic. 4.* & Filiucium *tom. 1. tractat. 16. cap. 9. num. 248.* & Reginaldum *tom. 1. lib. 9. cap. 20. num. 225.*

2. Sed ego contrariæ sententiæ adhæreo, quam tuetur Scortia in *Bulla Pontif. ept. 166. theorem. 420.* Naldus in *sum. ver. Bulla Cæn. num. 46.* Alterius de *conf. tom. 1. lib. 5. disput. 12. c. 4.* & Bonacina in *Bull. Cæn. disp. 1. q. 12. punct. 1. num. 17.* & ratio est, quia in hoc casu verificantur verba Canonis absolute excommunicantis efficientem præfatos Cardinales, vel Prælatos à terris suis, terra enim quæ alicui titulo patrimonij, hæreditatis, originis, vel domicilij competit,

juxta communem & vulgarem loquendi modum dicitur sua.

3. Sed obiicies, Papa istam excommunicationem imposuit fauore dignitatum, alioquin ipsarum mentio frustra hic facta fuisset; ergo vt quis excommunicationem contrahat, debet expellere Prælatum à loco, in quo spirituales, vel temporales iurisdictionem habeat ratione dignitatis, non titulo patrimonij, aut alia ratione. Resp. etiam si Papa in gratiam dignitatis hoc priuilegium concesserit, nihilominus cum absolute & indistincte loquatur, par non est vt nos hoc priuilegium ad terras ratione dignitatis subiectas restringamus, & in hoc casu non solum iudices & Principes, sed etiam iussa exequentes in dictam excommunicationem incidunt, quia huiusmodi censentur vna persona cum mandante Cardinales eici, & idem est vtiusque delictum, vt patet ex ipso Soufa. *vbi sup. n. 4. & c. 10. disp. 58. conclus. 3.*

4. Notandum est etiam hinc obiter incidere in dictam excommunicationem si quis eiciat Cardinales modo quo supra, solis verbis comminatoriis? requiritur tamen effectus, id est, vt Cardinalis ob minas actus relinquat loca, vbi moratur, & recedat. Ita Alterius de *conf. tom. 1. lib. 5. c. 4. in fine.* Scortia, Duardus & Bonacina *vbi supra,* quibus adde Filiucium *tom. 2. tr. 16. c. 19. n. 249.*

RESOL. LXXVII.

An si quis insultum faciat ad domum Cardinalis, vt ex hoc ei verecundiam tantum inferat, incurrat excommunicationem Bulla Cænæ? Ex part. 5. tr. 2. Ref. 81.

§. 1. Negatiuè respondet Acosta in *Bulla Cruc. q. 65.* Sayrus *lib. 3. c. 65. n. 6.* Filiucius *tem. 1. tract. 16. cap. 9. n. 145.* Duardus in *Bulla Cænæ, lib. 2. can. 11. q. 7. n. 3.* Barbosa in *Collectan. Doct. in 6. Decretal. lib. 5. tit. 9. c. 5. num. 7.* & alij, quia in tali casu sic facientes non dicuntur Cardinales hostiliter insequi, contra quos Bulla infert excommunicationem, & cap. felicitis alias pœnas.

2. Verum semper mihi magis placuit opinio Alterij de *conf. tom. 1. lib. 5. disput. 12. cap. 4. col. 4. fol. 616.* vbi ex multis validis rationibus probat sic facientes in censuram Bullæ incurrere, quia verba legis iuxta finem, propter quem edita est, intelligi debent, ex *l. in agris, de acquir. rer. dom. & cap. finali, de prob.* Sed finis Summi Pontificis in Bulla fuit prouidere dignitati Cardinalium, vt ab omnibus debito honore afficerentur, & à nemine laederentur. Verum huic fini non satis prospectum fuisset, si censura lata esset solum in eos, qui Cardinales insequerentur dum fugerent, vt euitarent manus insequentium, nisi comprehenderet etiam illos, qui insultum facerent in eorum domos, nam quamuis illa obfessio non ordinaretur ad pœnam, vel actum iudiciale contra illos, tamen reuera est ignominiosa ipsi Cardinali, neque fieret sine graui eiusdem Cardinalis iniuria: ergo, &c. Reliquas rationes videbis apud Alterium *loc. cit.*

RESOL. LXXVIII.

An offendentes Cardinales incurrant crimen læsæ Maiestatis, & quid, si contra illos tantum verba iniuriosa protulerint?

Et an ipse Imperator offendens Cardinalem aliquo modo expresso, sit reus læsæ Maiestatis?

Et in textu huius Resolutionis proponuntur 37. pœnæ, quæ